

Kohtunike koolituse strateegia

2021 - 2024

Sisukord

1. Strateegiline raamistik.....	3
2. Kohtunike koolituse üldeesmärk	3
3. Koolituse sihtgrupp.....	3
4. Partnerlus ja dialoog.....	3
5. Väliskoolitused ning välisuhtlus.....	4
6. Koolituse hetkeolukord.....	4
7. Eesmärgid.....	5
8. Edu näitajad.....	7
9. Strateegia ülevaatamine.....	8

Kohtunike koolituse strateegia 2021–2024

Strateegia sõnastab kohtunike koolituse strateegilise raamistiku, kirjeldab koolituse hetkeolukorda, seab eesmärgid aastateks 2021–2024 ning meetmed nende saavutamiseks.

1. Strateegiline raamistik

Strateegia aluseks on kohtute seaduse § 44. Koolitusstrateegia toetub kontseptsioonilt eelmise perioodi kohtunike koolituse strateegiale,¹ eesmärkide seadmisel I ja II astme kohtute arengukavale,² kohtunike väärtushinnangute kujundamisel kohtunike eetikakoodeksile³ ning Eesti kohtute väärtustele⁴. Samuti tuginetakse asjakohastele rahvusvaheliste organisatsioonide suunistele kohtunike koolituse kohta⁵.

2. Kohtunike koolituse üldeesmärk

Kohtunike koolituse eesmärk on kohtute töö kvaliteedi, tõhususe ja usaldusvääruse tagamine kohtunike kutseoskuste arendamise ja väärtushinnangute kujundamise kaudu.

Samuti on eesmärgiks kohtujuristide kui kohtunike tööd toetavate ja kohtunikonna järelkasvu tagavate kohtuametnike oskuste arendamine ja hoiakute kujundamine.

3. Koolituse sihtgrupp

Koolituse peamine sihtgrupp on kohtunikud.

Võimalust mööda koolitatakse ka kohtujuriste, konsultante, nõunikke ja kohtnikuabisid. Samuti peetakse oluliseks prokuröride ja advokaatide kaasamist õiguskoolitustele.

4. Partnerlus ja dialoog

Üldpõhimõtteks on partnerlusega jätkamine ja regulaarsete kontaktide hoidmine kõikide huvigruppidega ning rahvusvaheliste ressursside ja oskusteabe kasutamine. Vajadust ja võimalust mööda korraldatakse teiste juristidega (eelkõige advokaadid ja prokurörid) ning muude asjakohaste kõrgemate ametnikega (nt õiguskantsleri nõunikud, justiitsministeeriumi ametnikud) ühiskoolitusi. Hea koostöö kokkuleppest⁶ juhindudes aitab advokaatide ja prokuröride kaasamine kohtunike koolitustesse luua ühtseid arusaamu ja edendada vastastikust mõistmist.

---

¹ Arvutivõrgus:

https://www.riigikohus.ee/sites/default/files/elfinder/Koolitus/kohtunike_koolituse_strateegia_2015-2020.pdf (18.02.2021).

² Arvutivõrgus:

https://www.kohus.ee/sites/www.kohus.ee/files/elfinder/dokumendid/esimese_ja_teise_astme_kohtute_arengukava.pdf (18.02.2021).

³ Arvutivõrgus: <https://www.riigikohus.ee/et/kohtunikuamet/kohtunike-eetikakoodeks>. (02.06.2021)

⁴ Arvutivõrgus: <https://www.kohus.ee/et/eesti-kohtud/eesti-kohtute-vaartused> (15.03.2021).

⁵ Arvutivõrgus: <https://www.riigikohus.ee/sites/default/files/elfinder/dokumendid/ccje2003op4.pdf>;
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX%3A42008X1122%2801%29>;
https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2_et_act_part1_v2.pdf (02.06.2021).

⁶ Arvutivõrgus:

https://koolitus.riigikohus.ee/files/koolitusnoukogu/koolituste_hea_koostoo_kokkulepe.pdf (18.02.2021).

5. Väliskoolitused ning välissuhtlus

Soodustatakse ja toetatakse kohtunike osalemist Euroopa Liidu liikmesriikide ja teiste demokraatlike riikide ning organisatsioonide korraldatud koolitustel ja õppeviisitidel. Riigikohus võtab osa kohtunike koolitusega tegelevate välisorganisatsioonide tööst.

6. Koolituse hetkeolukord

Kohtusüsteem seisab silmitsi mitmete probleemidega, mida saab lahendada muu hulgas koolitustega. Koolitussüsteem peab käima ajaga kaasas ja olema kohanemisvõimeline.

- 6.1. 2021–2024 tekib pensioniõigus 63 kohtunikul, mis on rohkem kui veerand (26%) kohtunike koguarvust (242). Seega siseneb kohtusüsteemi lähiaastatel palju uusi kohtunikke, kes peavad mh läbima alustava kohtuniku koolitusprogrammi. Alustava kohtuniku koolitusprogrammi tuleb kaasajastada, samuti vajavad alustavad kohtunikud oma karjääri alguses kaaskohtunikest juhendajate (mentorite) professionaalset tuge. Alustavaid kohtunikke juhendavatele mentorkohtunikele pole siiani pakutud juhendamiskoolitust.
- 6.2. Ühiskonna kõrged ootused kohtunikule tingivad vajaduse tegeleda järjepidevalt kohtunikule sobilike väärtushinnangute kujundamise ja hoidmisega.
- 6.3. Kiirelt muutuv tehnoloogia, vajadus oskuslikult juhtida virtuaal- ja hübriidistungeid ning pandeemiast tingitud muutused nõuavad kohtunikelt valmisolekut omandada uusi digioskusi (virtuaalsed istungid, suurenev küberkuritegevuse osakaal, digivahendite kasutamine tööks ja enesetäiendamiseks jms).
- 6.4. Selleks, et tagada koolituse tõhusus, peab koolitus pakkuma kohtunikule mitmekesiseid viise õppetöös osalemiseks (e-kursused, veebiloengud, individuaalset arengut tõhusamalt toetavad koolitusviisid).
- 6.5. Kohtumenetluse tõhusal juhtimisel on võtmeteguriks toimiv koolituskoostöö ja partnerlus teiste professionaalsete menetlusosalistega.
- 6.6. Kohtade nappus oskuskoolitustel tingib vajaduse parandada oskuskoolituste kättesaadavust.
- 6.7. Kohtujuristidel puudub koolitussüsteem. See tähendab, et süsteemselt ja järjepidevalt ei tegeleta kohtuteenistujatega, kelle teadmistest ja oskustest sõltub suurel määral kohtumenetluste tõhusus. Kohtunike järelkasvu üheks allikaks on kohtujuristid, kelle koolitamine selles kontekstis on üha olulisem. Viimase kuue aasta jooksul (02.2020 andmete põhjal) on 50 esimese astme kohtusse nimetatud kohtunikust 21 (42%) olnud kohtujuristid. Kohtujuristide terviklik ja põhjalik koolitamine on kvaliteetse õigussüsteemi ning kohtunikkonna järelkasvu tagamiseks mõeldav. Probleemi leevendamiseks avasid Riigikohus ja kohtunike koolitusnõukogu kohtunike koolitused osaliselt ka kohtujuristidele, kuigi Riigikohtul ja kohtunike koolitusnõukogul ei ole sellist kohustust. Kohtunike koolituseks eraldatud vahendite nappus piirab edaspidi üha ulatuslikumalt kohtujuristide võimalusi saada osa kohtunike koolitusest.
- 6.8. Puudus on ajakohastatud õiguskirjandusest ja õppematerjalidest.
- 6.9. Koolitajate arv on piiratud, vähe on kaasatud kohtuväliseid spetsialiste. Vajalik oleks pakkuda koolitajatele koolitaja täiendkoolitust.
- 6.10. Koolitajatasude konkurentsivõime on väike, mille tõttu koolitus püsib koolitajate missioonitundel või entusiasmil, see ei pruugi olla jätkusuutlik.

7. Eesmärgid

7.1. Alustava kohtuniku toetamine

Alustavate kohtunike koolitusprogrammi on vaja nii sisult kui ka vormilt edasi arendada, et see toetaks ametisse asuvat kohtunikku parimal viisil vajalike kutseoskuste ja teadmiste omandamisel ning võimaldaks saada hea väljaõppe. Pakutavad koolitusmoodulid peavad hõlmama kõiki olulisi kohtuniku töö valdkondi.

Tegevused:

- 7.1.1. Kaasajastatakse ja täiendatakse alla kolmeaastase staažiga kohtuniku ametioskuste koolitusprogrammi ja selle läbimise korda.
- 7.1.2. Töötatakse välja ja korraldatakse regulaarselt mentorkohtunike koolitusi.
- 7.1.3. Töötatakse välja ja pakutakse veebipõhiseid lahendusi alustava kohtuniku ametisse astumise toetamiseks.

7.2. Kohtulahendite kvaliteedi tagamine

Viimase menetlusosaliste uuringu⁷ tulemuste järgi on probleemiks kohtulahendite arusaadavus. Eesmärgiks on tagada kohtunike head õigusteadmised ja oskus kirjutada arusaadavaid, tõendatud ja õiguslikult hästi argumenteeritud kohtulahendeid.

Tegevused:

- 7.2.1. Pakutakse järjepidevalt õiguskoolitusi.
- 7.2.2. Eraldi pööratakse õiguskoolituste kavandamisel tähelepanu valdkondadele, kus kohtunike spetsialiseerumine on seadusega ette nähtud.
- 7.2.3. Pakutakse regulaarset võimalust osaleda kohtulahendi koostamise koolitusel.
- 7.2.4. Kaasajastatakse kohtulahendi koostamise õppematerjali.
- 7.2.5. Pakutakse regulaarselt eesti keele koolitusi.

7.3. Kohtumenetluste oskuslikum juhtimine

Kui kohtunik juhib menetlust kvaliteetselt, siis lüheneb menetluse kestus, suureneb menetlusosaliste rahulolu ning vähenevad menetluskulud. Menetluste oskuslik juhtimine aitab tagada kohtu autoriteeti ja saavutada kiiremini õigusrahu.

Tegevused:

- 7.3.1. Kohtunikele pakutakse regulaarset võimalust osaleda kohtumenetluste juhtimise koolitusel.

7.4. Kohtunike digipädevuse arendamine

Kohtunikud peavad arendama oma digioskusi, et käia kaasas tehnoloogia arengust tulenevate muudatustega nii kohtu töökorralduses kui ka vaidluste lahendamisel erinevates menetlustes. Kohtunikel on vajadus saada teadmisi tehisintellekti ja programmeerimise kohta, muu hulgas küberkuritegevuse, patendiõiguse ja automatiseeritud haldusaktide aspektist. Suurenenud on virtuaalistungite pidamise osakaal. Virtuaalistungite pidamise eelduseks on hea tehniline varustatus, kohtuniku ja tema meeskonna oskus kasutada tehnilisi vahendeid ja elektroonilisi keskkondi, vastavate reeglite ja juhiste olemasolu ning kohtuniku oskus juhtida virtuaalset istungit.

Tegevused:

---

⁷ Arvutivõrgus:

<https://www.riigikohus.ee/sites/default/files/elfinder/%C3%B5igusalased%20materjalid/Menetlusosaliste%20uuringu.pdf> (18.02.2021).

7.4.1. Kohtunikele pakutakse võimalust osaleda erinevate digioskuste arendamise koolitustel (küberkuritegevus, e-kaubandus, kratisid haldusmenetluses jne).

7.4.2. Kohtunikele pakutakse võimalust osaleda virtuaalistungi juhtimist käsitlevatel mõttevahetustel.

7.5. Kohtunikkonna väärtushinnangute kujundamine

Kohtunikkonna kõrge professionaalsus ja laitmatu käitumine on kohtu ja õigusemõistmise autoriteedi tingimuseks ja tagatiseks ning kohtunikel lasub kõrge moraalne ja õiguslik vastutus.

Tegevused:

7.5.1. Koostöös eetikanõukoguga pakutakse kohtunikele regulaarset võimalust osaleda aruteludel, mis keskenduvad kohtuniku eetikale.

7.6. Kohtujuristide koolitussüsteemi loomise toetamine

Kohtute töö kvaliteedi parandamiseks tuleb kohtunikke ja kohtuametnikke võimaluse korral koolitada koordineeritult. Kohtujuristidele kui olulistele kohtute töö toetajatele ning kohtunike järelkasvu allikale on vaja korraldada koolitusi nende spetsiifikast lähtudes, samuti võimaldada osalemist vaid neile mõeldud oskuskoolitustel, kus oleks võimalik arutada väiksemates gruppides. Selleks, et kohtujuristid saaksid ennast täiendada Euroopa Liidu õiguses, tuleb neile võimaldada ka väliskoolitustel osalemist.

Tegevused:

7.6.1. Toetatakse lahenduse leidmist kohtujuristide koolitamise tervikliku süsteemi loomiseks.

7.6.2. Võimaluse korral pakutakse kohtujuristidele spetsiaalselt neile mõeldud koolitusi ning neil võimaldatakse osaleda väliskoolitustel.

7.6.3. Kuni kohtujuristide koolitamise tervikliku süsteemi loomiseni võimaldatakse neil osaleda kohtunike koolitustel vähemalt senises mahus justiitsministeeriumi rahalise toetuse kaasabil.

7.7. Aitame kaasa kohtute suhtluse parandamisele avalikkuse ja meediaga

Tõhus kommunikatsioon loob mõistmist ja usaldust kohtusüsteemi vastu, aitab kaasa õigusemõistmise autoriteedi säilimisele ning kohtute maine tõstmisele.

Tegevused:

7.7.1. Pakutakse regulaarselt koolitusi kohtunikest kõneisikutele.

7.8. Uute õppevahendite koostamise ja kättesaadavuse toetamine

Muuta õiguskirjandus ja õppematerjalid (sh elektroonilised õppevahendid) valdkonniti ühtlasemalt kättesaadavaks.

Tegevused:

7.8.1. Võimaluse korral toetatakse eestikeelse õppekirjanduse, sh tõlkeõpikute väljaandmist.

7.8.2. Võimaluse korral toetatakse elektrooniliste kohtumenetluse kommentaaride väljaandmist ja uuendamist.

7.8.3. Suurendatakse järelvaadatavate koolituste hulka ja kasutajamugavust, samuti võetakse kasutusele veebiloengute lühivorme.

7.8.4. Võetakse kasutusele uusi tehnoloogilisi lahendusi toetamaks iseseisvat õppimist.

8. Edu näitajad

		Algtase	Sihttase 2021–2024
1	Usaldus kohtute vastu	63%	Võrdne või suurem kui 63%
2	Menetlusosaliste rahulolu	80% ⁸ kohtusse pöördujatest peab kohut usaldusväärseks või pigem usaldusväärseks	Võrdne või suurem kui 80%
3	Koolituses osalenute hinnang/rahulolu	Osalejate hinnangul vastasid 2020. a koolitused ootustele ning koolitajatega oldi rahul	Hea või kõrgem
4	Kohtunike hõlmatus koolitustega	2020.a osales koolitustel 188 kohtunikku (kokku oli ametis 240 kohtunikku), so 78% kohtunikest. Kohtunike osalemiskordi koolituspäevadel oli kokku 930, st keskmiselt osales 1 kohtunik 4,9 koolituspäeval	Koolitustel osaleb vähemalt 80% kohtunikest. Keskmiselt osaleb kohtunik vähemalt 5 koolituspäeval aastas.
5	Alustavate kohtunike hõlmatus koolitustega	2020.a osales koolitustel 41 alustavat kohtunikku (kokku oli ametis 41 alustavat kohtunikku) so 100% alustavatest kohtunikest. Alustavate kohtunike osaluskordi koolituspäevadel oli kokku 259, st keskmiselt osales 1 alustav kohtunik 6,3 koolituspäeval	Koolitustel osaleb 100% alustavatest kohtunikest. Keskmiselt osaleb alustav kohtunik vähemalt 6 koolituspäeval aastas
6	Kohtujuristide hõlmatus koolitustega	2020. a osales koolitustel 182 kohtujuristi (kokku oli ametis 207 kohtujuristi), so osales 88% kohtujuristidest. Kohtujuristide osalemiskordi koolituspäevadel kokku oli 711, st keskmiselt osales 1 kohtujurist 3,9 koolituspäeval.	Koolitustel osaleb 80% kohtujuristidest. Keskmiselt osaleb kohtujurist vähemalt 4 koolituspäeval aastas.
7	Koolitusnõukogu hinnang strateegia elluviimisele	Ülevaade strateegia elluviimiseks kiideti heaks	Hinnatakse edukaks

⁸ Arvutivõrgus:

<https://www.riigikohus.ee/sites/default/files/elfinder/%C3%B5igusalased%20materjalid/Menetlusosaliste%20uuring.pdf> (18.02.2021).

9. Strateegia ülevaatamine

Riigikohus koostab koos iga-aastase koolitusaruandega ülevaate strateegia elluviimise kohta ning esitab selle koolitusnõukogule strateegia uuendamise üle otsustamiseks.

Strateegiat muudetakse ja täiendatakse strateegiaperioodi kestel vajadust mööda.

Kinnitatud kohtunike koolitusnõukogu poolt 22.06.2021.a.